

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Summae Virtutum, Ac Vitiorm , Tomus ...

Guilelmus <Peraldus>

Lvgdvni, 1585

Summæ Vitiorm Generalis Distinctio cum ordinatione rerum in eadem contentarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46161](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46161)

3
SVMME VITIORVM

GENERALIS DISTINCTIO

cum ordinatione rerum in eadem
contentarum.

SECUNDVS iste Tomus, qui appellatur summa vitiorum diuiditur in nouem tractatus. Primus est de his quæ valent ad detestationem vitiorum in communi. Secundus, de vitio Gula. Tertius, de vitio Luxuria. Quartus, de Auaritia. Quintus, de Acedia. Sextus, de superbia. Septimus, de Inuidia. Octauus, de ira. Nonus, de peccato Lingua.

TRACTATVS Primus, de vitiis in cõmuni vnicam habet partem. In qua primo ponuntur tres rationes ad probandum quod vitia summa diligentia sunt vitanda. Secundo iterum tres rationes ad probandum quod Deus summè odiat peccatũ. Tertio quatuor rationes, ad ostendendum quod peccatum summè noceat homini. Et enumerantur sex quæ peccatum aufert homini. Quarto ostenditur quod vita vitiorum sit aspera.

TRACTATVS secundus, de Gula, diuiditur in quatuor partes, Prima pars est de ordine dicendorũ in isto tractatu. Et de 14. quæ valere possunt ad detestationem vitij Gula. Secunda de speciebus huius vitij. Primo de comestatione & ebrietate. Deinde de quinque speciebus quas distinguit Grego. super Gen. 25. Et de aliis quatuor speciebus. Tertia cõtinet de quatuor satellitibus, quibus vitium Gula. Quarta continet octo remedia contra vitium Gula.

Prima pars principalis huius tractatus potest diuidi in quatuordecim particulas: quarum tertia cõtinet tres iniurias quas facit hoc vitium proximo. Quarta septem cõtumelias quas facit Deo. Nona cõtinet mala quæ in scriptura leguntur provenisse ex hoc vitio, & quæ quotidie eueniunt his qui hoc vitio laborant. Decima continet quomodo hoc vitium sit grauis infirmitas, & quare. Tertiadecima cõtinet quod hoc vitium est grauis seruitus. Et quod in sex est granitas illius seruitutis. Continentiam aliarum particularum causa breuitatis non ponimus.

TRACTATVS Tertius de Luxuria, diuiditur in sex partes. Prima est de his quæ valent ad detestationem Luxurie. Secunda est de speciebus eius. Tertia de his quæ præstant occasionem huic

4 D I S T I N C T I O G E N E R A L I S

- peccato. Quarta est de remediis contra Luxuriam. Quinta de prohibitione simplicis fornicationis. Sexta cōtinet quādam necessaria cōtra illos qui impotentiam allegant continendi.
- ¶ Prima harum partium subdiuiditur in tria capitula.
- Cap. 1. est de ordine dicendorum in hoc tractatu. Et de sex miseris annexis peccato luxuriæ, quæ faciunt ad eius detestationem, vt sunt anxietas, erubescencia, &c.
- Cap. 2. est de quinque quæ similiter ad eius detestationē faciūt. Et primo tripliciter ostenditur q̄ vitium istud Angelis valde foetet. Secundò sex modis ostenditur q̄ multum placeat dæmonibus. Tertiò septempliciter ostenditur q̄ Deo valde cōtumeliosum sit hoc peccatū. Quartò quomodo sit iniuriosum proximò. Quintò quomodo nociuū sit pprio subiecto.
- Cap. 3. est de quatuor quæ etiam faciunt ad detestationē huius vitij. Primò quā efficax sit hoc vitij ad hominē capiendū. Secundò quā potens ad detinendum. Tertiò de vilitate in quā hominē ponit. Quartò de misera seruitute, in qua sunt luxuriosi. Et postea ponitur q̄ Luxuria videtur esse de numero illorū peccatorū de quibus etiā dæmones erubescunt.
- ¶ Secunda pars subdiuiditur in nouem capitula.
- Cap. 1. est de Luxuria cordis & corporis.
- Cap. 2. est de duplici acceptione huius nominis Luxuria, & enumerātur quinq; species Luxuriæ secūdū vtrāq; acceptionem.
- Cap. 3. est de peccato contra naturam : vbi octo modis ostenditur magnitudo illius peccati.
- Cap. 4. est de Incestu: vbi quadrupliciter ostenditur magnitudo illius peccati.
- Cap. 5. est de Adulterio vbi eius species primò tangūtur, deinde septē ponuntur per quæ magnitudo huius peccati ostēditur.
- Cap. 6. est de Stupro: vbi aliqua ponuntur, per quæ magnitudo huius peccati ostenditur.
- Cap. 7. est de simplici Fornicatione, vbi tangitur de peccato viduarū, meretricū & cōcubinarū. Ibidē etiā de raptu tāgitur.
- Cap. 8. de alia diuisione Luxuriæ. Et primò de Luxuria clericorū: vbi primò tanguntur septē, quæ aggrauant hoc peccatum in his quæ sunt in sacris ordinibus: deinde ponūtur quinq; causæ propter quas hoc peccatū indecens sit in sacerdotibus.
- Cap. 9. est de peccato carnis in personis religiosis: vbi primò sex tanguntur, quæ valent ad ostendendum q̄ peccatum carnis valde graue est in personis religiosis: deinde quinque tanguntur specialiter quæ illud aggrauant in monialibus.

¶ Tertia

¶ Tertia pars subdividitur in septem capitula.

Cap. 1. de his quæ dant occasionem Luxuriæ: & enumerantur octo. Et de duobus breuiter agitur.

Cap. 2. de peccato verularum turpitudinem consulentium: vbi multipliciter ostenditur magnitudo peccati earum.

Cap. 3. est de malo exemplo, quod frequenter dat occasionem peccato luxuriæ.

Cap. 4. est de aspectu mulierum: vbi ostenditur qd aspectus mulieru sit timendus: primò authoritatibus & exemplis, deinde tribus rationibus sumptis ex parte mulierum, & septem ex parte oculorum sumptis.

Cap. 5. quòd colloquium mulierum valde sit timendum.

Cap. 6. de auditu cantionum amatoriarum, & similiarum quæ ad libidinem incitant.

Cap. 7. quòd tactus mulierum sit valde periculosus.

¶ Quarta pars subdividitur in quatuor capitula:

Cap. 1. de tribus remediis contra Luxuriam: vbi ponuntur tres rationes quare fugiendo contra Luxuriam sit pugnandum.

Cap. 2. de tribus quæ homines quandoque decipiunt, qui cum mulieribus habitant.

Cap. 3. de choreis: ibi primò ostēditur authoritatibus quàm malum sit choreas ducere. Secūdo, ostēditur rationib⁹ quæ periculosū sit. Tertiò, ostēditur similiter rationib⁹ quæ fatuū sit.

Cap. 4. de quinque aliis remediis contra Luxuriam.

¶ Quinta pars subdividitur in quatuor capitula.

Cap. 1. de ordine dicendorū in ista parte. Et quòd simplex fornicatio sit prohibita, ostenditur authoritatibus.

Cap. 2. qd fornicatio sit prohibita, ostenditur octo rationibus.

Cap. 3. qd fatuum est quære quare Dominus simplicem fornicationem prohibuerit.

Cap. 4. qd Dominus prohibendo eam, misericorditer egit cum genere humano.

¶ Sexta pars subdividitur in duo capitula.

Cap. 1. est de illis qui dicunt se non posse continere: contra quos ponuntur diuersa testimonia scripturarum.

Cap. 2. de fatuitate illorū qui dicūt se cōtinere nō posse: contra quos aliquæ ponūtur rationes, vbi versus finem probatur qd sine Dei auxilio nihil possumus. Ibi etiam tanguntur tria necessaria ei qui debet iustificari.

¶ TRACTATVS quartus, de avaritia, diuiditur in quinque partes. Prima est de his quæ faciūt ad detestationē avaritiæ. Se-

6 D I S T I N C T I O G E N E R A L I S

cunda est de speciebus Auaritiæ. Tertia de his quæ dant occasionem huic vitio. Quarta de remediis contra hoc vitium. Quinto de Prodigalitate.

¶ Prima pars subdividitur in nouem capitula.

Cap. 1. de ordine dicendorum in isto tractatu, & quòd natura difsuadeat Auaritiam.

Cap. 2. de xij. maledictionibus quas facit Sacra scriptura auaris.

Cap. 3. de quatuor authoritatibus sacræ scripturæ, quibus ostenditur magnitudo huius vitij: vbi etiam ostenditur quomodo auarus iniquus sit in Deum, in se, & in proximum: præcipuè in domesticos & etiam in creaturas inferiores. Ibidem etiam ostenditur quomodo Auarus sit idololatra.

Cap. 4. quòd grauis infirmitas sit Auaritia. Vbi primò ponuntur duodecim ex quibus ostenditur grauitas huius infirmitatis. Secundo, septem tanguntur infirmitates quæ sunt in Auaro. Tertio ponuntur aliquæ causæ quare Auarus diuitiis non satietur.

Cap. 5. de seruitute Auaritiæ: vbi ostenditur, quòd Auarus sit seruus diuitiarum. Et sex tanguntur, quæ faciunt ad miseriam huius seruitutis.

Cap. 6. quòd magnam vim habeat Auaritia ad capiendum, detinendum vel submergendum: vbi ostenditur quòd laquei Auaritiæ tripliciter sunt occulti.

Cap. 7. quòd Auaritia sit exosa Deo, iniuriosa proximo, nociua proprio subiecto. Vbi verò ostenditur quòd Auaritia Deo sit exosa, tangitur quadruplex stultitia Auari, & ponitur quadruplex ratio quare Deus Auaritiam odiat. Et tanguntur quinque rusticitates, quas diues Auarus facit Deo. Vbi verò ostenditur Auaritia nociua proprio subiecto, ponuntur decem mala, quæ ipsa facit suo subiecto. Quorù primum est stultitia vel insania. Et ostenditur ibi sex modis insania Auari. Et assignantur xvij. stultitiæ Auari. Vbi verò assignatur secunda stultitia Auari, ostenditur quòd quatuor sunt quæ possumus dicere nostra: & quòd temporalia nostra non sint, Vbi verò assignatur tertia stultitia Auari, assignantur quinque fructus quos videtur habere diuitiæ. Vbi verò assignatur sexta stultitia Auari, ponuntur quinque casus in quibus fatuus est, qui pecuniam suã vult secũ habere. Vbi verò assignatur tertiadecima stultitia Auari, ostenditur quòd præsens felicitas somno in quatuor assimiletur. Osta stultitia Auari, quæ est primũ malum quod facit ei Auaritia, ostenduntur nouem alia quæ facit ei Auaritia.

Cap. 8. de his quibus scriptura comparat Auarum.

Cap. 9.

Cap. 9. de exemplis quæ valent ad detestationem Auaritiæ.

¶ Secūda pars subdividitur in xv. capitula. Cap. 1. de peccato Vsuræ: vbi primò ponuntur verba sacre scripturæ quæ faciunt contra hoc peccatum. Secūdo assignantur lex iustitiæ vsurarij. Tertiò xij. iniquitates eius. Quartò xij. alia quæ faciunt ad detestationem huius peccati. vbi vltimo tanguntur quinque pœnæ Vsurarij. Quintò agitur de speciebus Vsuræ. Sexto ponuntur octo reprehensibilia circa restitutionem. Septimo ponuntur octo per quæ potest aliquis induci vt restituat.

Cap. 2. de rapina: vbi lex ponuntur quæ debent homines cohibere à rapina. Et xij. quæ ostendunt magnitudinē huius peccati: & ostenditur quadruplici ratione, q̄ raptores multū à Domino sunt puniendi: & tanguntur sex pœnæ raptorū. Et circa primā, assignantur ratiōes quare raptores in hoc mūdo sint pauperes.

Cap. 3. est de iniustis talliis: vbi primò ostenditur huius peccati magnitudo. Secūdo ponuntur lex mala quæ proueniūt alicui eò quòd tallias faciat. Tertiò tangitur de vilitate huius peccati.

Cap. 4. est de fraudibus negotiatorum: vbi ponuntur duo mala quæ abundant mercatoribus. Et vbi quartum assignatur, tripliciter ostenditur, quòd magnum peccatum est fraus in ponderibus & mensuris.

Cap. 5. est de acceptione munerum, vbi primò ostenduntur decem mala quæ faciunt munera acceptoribus suis: Secūdo tanguntur quinque quæ possunt esse reprehensibilia circa acceptores munerum, vbi ostenditur quòd delictū munerum mortem continent, & quòd possunt ibi esse septem mortes. In fine tangitur de diuersis speciebus munerum.

Cap. 6. est de Auaritia aduocatorum: vbi octo tanguntur quæ deberēt homines ab officio Aduocationis retrahere. Et vbi secūdū ponit, tanguntur xij. pericula, quæ sunt circa illud officiū. In fine tangitur de cōditionibus scientiæ detractorū & similiū.

Cap. 7. de Auaritia ministrorū Ecclesiæ. Et de ordine dicendorū de illa Auaritia. & primò de Simonia: vbi octo ponuntur quæ faciunt ad detestationem simoniæ. & tanguntur xij. contumeliæ quas simonia facit Deo. Et multiplex dñū quod ex simonia prouenit. Et in fine ponuntur diuisiones ad simoniā pertinētes.

Cap. 8. est de peccato ædificantū Sion in sanguinibus: vbi primò ostenduntur maledicti. Secūdo ponuntur exempla & verba sacre scripturæ, quæ valent contra hoc peccatū. Tertiò mala quæ ex hoc peccato proueniunt. Vbi ostenditur tripliciter q̄ sunt infideles qui bona ecclesiastica carnali amori conferūt.

Et in fine triplici ratione ostenditur, quòd amor carnalis plus noceat in ministris Ecclesiæ quàm simonia.

Cap. 9. est de peccato choritarum: vbi tripliciter ostèditur, quòd hoc peccatum sit detestabile. Deinde tanguntur quatuor modi, quibus aliquis vocatur à Deo ad dignitatem.

Cap. 10. est de Auaritia mercenariorum: vbi ponuntur sex quæ faciunt ad detestationem huius peccati. Et in fine sex rationes tanguntur, quare **C H R I S T V S** noluit in primitiua Ecclesia temporalia coniuncta esse spiritualibus.

Cap. 11. est de septem signis Auaritiæ quæ apparent in ecclesia Dei, quæ sunt pluralitas beneficiorum, pluralitas missarum ab eadem persona in eadem die dictarum: pluralitas officiorum in eadem missa, multiplicatio altarium sine necessitate, auara obseruatio fructuum, promotio puerorum ad sacros ordines & ecclesiasticas dignitates: concursus ad loca in quibus solet offerri. Vbi verò agitur de primo signo Auaritiæ, Primò ostèditur, quòd non liceat habere plura beneficia ecclesiastica, quãdo vnum sufficit: vbi enumerantur causæ propter quas aliqui credunt hoc sibi licere. Secundò sex ponuntur quæ videtur valere ad detestationem huius peccati. Tertiò tanguntur, quæ sunt reprehensibilia in talibus personis: vbi ostenditur tripliciter, quòd presentia pastoris gregi sit necessaria. Et tanguntur sex ad quæ se obligat qui curam animarum recepit. In fine verò ostenditur tripliciter quod periculosa sit bonorum ecclesiasticorum dispensatio. Vbi verò agitur de pluralitate Missarum ponuntur primò casus diuersi, in quibus licet celebrare duas missas in die. Secundò ponuntur sex rationes ad hoc quod non sit licitum simpliciter aliquem celebrare duas missas in vna die. Vbi verò agitur de conseruatione fructuum, ostèditur quinque modis fatuitas eorum, qui quum habeant annuos redditus sufficientes, ex Auaritia tamè conseruant fructus. Vbi verò agitur de promotione puerorum, septem causæ tanguntur quare cauendum esset Ecclesiæ à promotione talium.

Cap. 12. est primò de his quæ pertinent ad dignitatem cõficiendi. Secundò de his quæ faciunt ad detestationem peccati indignè conficientium. Tertiò de peccato eorum qui nunquam curant communicare: vbi quinque causæ tanguntur, quare tales multum deberent dolere. Quartò de peccato eorum qui per mortale peccatum Deum à se expellunt.

Cap. 13. est de vitio proprietatis: vbi primò ponuntur xij. exèpla, quibus possumus vti contra hoc peccatū. Secundò tanguntur xij.

xij. stultitiæ, quibus laborant proprietarij. Tertio multiplex peruersitas, quam facit hoc peccatum. Quarto multiplex malum, quod est in proprietario. Quinto ostenditur, quod religio maximè debeat persequi hoc vitium.

Cap. 14. est de avaritia scientiæ: vbi ponuntur xij. quæ possunt contra hoc vitium valere. Et in fine ponitur de prædicatoribus sibi solum vivere eligentibus.

Cap. 15. est de peccato lusorū: vbi quinque ponuntur quæ faciunt ad detestationem huius peccati. Enumerantur etiam xvj. peccata quæ circa ludum accidunt. Et ostenditur transgressio totius Decalogi vbi accidere possit. Tanguntur etiam ibi xij. stultitiæ lusorum. In fine tangitur de his qui lusoribus se immiscent causa spectandi. Et de illis qui locant necessaria ad ludum. Et de his in quorum domibus luditur.

¶ Tertia pars est de his quæ avaritiæ solent dare occasionem.

¶ Quarta pars est de octo remediis contra avaritiam.

¶ Quinta pars de prodigalitate subdividit in quatuor capitula. Cap. 1. de ordine dicendorum in ista parte. Et primo de distinctione prodigalitati à largitate.

Cap. 2. de malis quæ ex prodigalitate sequuntur.

Cap. 3. de septem stultitiis prodigi.

Cap. 4. de prodigalitate clericorum: vbi tanguntur sex quæ debent cohibere clericos, ne de bonis Ecclesiæ sint prodigi. Et tripliciter ostenditur rapina talium personarum esse periculosa.

¶ TRACTATUS quintus de Acedia, diuidit in quatuor partes.

¶ Prima pars est de his quæ valere possunt ad detestationem Acediæ. Secunda, de diuersis generibus peccatorum, quæ ad hoc vitium pertinent. Tertia de diuersis remediis contra hoc vitium.

¶ Quarta de indiscreto feruore, qui acediæ videtur esse contrarius.

¶ Prima pars subdividitur in quatuor capitula.

Cap. 1. de ordine dicendorum in isto tractatu. Et de diuersis exemplis quæ valere possunt ad detestationem acediæ.

Cap. 2. de verbis Sacræ scripturæ, quæ laborem suadent & otium, vel pigritiam dissuadent.

Cap. 3. quantum Acedia displiceat Deo, & placeat diabolo, & noceat proprio subiecto. Vbi verò ostenditur, quomodo acedia noceat proprio subiecto. Primo ostenditur quod ipsa replet hominem malis poenæ. Secundo quod malis culpæ. Tertio quod auferat homini bonum gloriæ, gratiæ, & naturæ. Et ponuntur ibi octo, quæ deberent homines mouere ad cõseruationem tẽporis.

Cap. 4. de sex aliis quæ valere possunt ad detestationem acediæ.

10 DISTINCTIO GENERALIS

¶ Secunda pars subdividitur in septemdecim capitula.

Cap. 1. est de diuersis speciebus vitiorū quæ ad acediā pertinent.

Et primò de tepiditate & eius descriptione, & de malis quæ tepiditas in homine facit. Cap. 2. de mollitie.

Cap. 3. de somnolentia: vbi primò ponuntur duo exempla contra eos qui in nomine contemplationis palliant pigritiā suam. Secundo ostenduntur quinque reprehensibilia circa somnum corporis. Tertio tanguntur tria quæ debent homines cohibere à nimietate somni. Vltimo similiter ponuntur tria, quæ sunt necessaria ad hoc quòd aliquis debito modo dormiat.

Cap. 4. de otiositate: vbi primò ostenditur, quòd otiosus sit multum stultus. Secundo ponuntur xij. stultitiæ otiosi. Et vbi ponitur tertia stultitia, tangitur de octo fructibus oris. Tertio quadruplici ratione ostenditur, quòd potius sint reprehensibiles otiosi in tempore gratiæ quàm ante. Quarto tanguntur tria, quæ sunt attendenda in occupatione.

Cap. 5. de vitio dilationis. Et primò de dilatione cōuersionis: secundo de dilatione confessionis. Vbi verò agitur de dilatione cōuersionis, Primò ponuntur verba sacre scripturæ contra hoc vitium. Secundo ponuntur duo quæ impediunt ne Deus intret ad cor peccatoris. Et ostenditur quod repromissio eius, qui sic differt conuerti, sic nequā, nequior, nequissima. Tertio verò ponuntur octo quæ deberēt homines mouere ad accelerandam cōuersionem. Et vbi ponitur secundum illorū, tanguntur octo bona quæ sequuntur ex hac acceleratione. Vbi verò ponitur tertium priorum octo multipliciter ostenditur quantum sit periculum malæ consuetudinis. Vbi verò ponitur quartum, tanguntur duodecim quæ faciunt ad hoc quòd cōuersio dilata sit difficilior. Vbi verò ponitur quintum, ostenditur quod ille qui differt cōuerti, iniquus sit in Deū, & angelū, in seipsum & in proximū, & in inferiores creaturas. Vbi verò sextum ponitur, ostenditur quòd difficile est aliquem verè conuerti. Vbi verò ponitur septimum, ostenditur magnum periculum in quo est peccator. Vbi verò ponitur octauum, ostenditur magna fatuitas eius qui differt conuerti. Et ad probandam fatuitatem hanc, assumuntur octo casus, in quibus est fatua dilatio. Vbi verò agitur de dilatione confessionis, Primò octo rationibus ostenditur fatuitas eorū qui differunt confiteri. Et vbi ponitur quarta ratio, tanguntur bona quæ ex confessione proueniunt. Secundo quinque rationibus ostenditur specialiter fatuitas eorū, qui vsque ad mortem differunt confiteri. Tertio verò ostendit

ostenditur fatuitas eorum, qui in Quadragesima differunt confiteri donec fere tota Quadragesima sit transacta.

Capit. 6. est de vitio tarditatis: vbi tanguntur sex quæ possunt nobis dissuadere hoc vitium.

Capit. 7. est de negligentia: vbi primo sex ponuntur quæ valere possunt ad detestationem huius vitij. Post vero tanguntur duo remedia contra hoc vitium. Et in fine ponuntur tria quæ impediunt diligentiam studij.

Capitulum 8. de vitio imperseuerantiæ: vbi quinque tanguntur, quæ possunt valere ad detestationem huius vitij.

Capit. 9. est de vitio remissionis: vbi in fine tria mala tanguntur quæ ex hoc vitio proueniunt.

Capit. 10. est de dissolutione.

Capit. 11. est de incuria.

Capit. 12. est de ignauia: vbi ponuntur x i i. ignauia, quæ solent inueniri in omnibus acediosis.

Capit. 13. est de in deuotione: vbi primo tangitur quatuor causæ unde solet prouenire in deuotio vel ariditas spiritualis, deinde ostenditur multiplex effectus huius ariditatis.

Capit. 14. est de tristitia in diuino seruitio: vbi primo ostenditur quod hoc vitium multum displiceat Deo. Et ibi tanguntur tres causæ laerandi in diuino seruitio. Secundo ostenditur quod hoc vitium multum placeat diabolo. Tertio quod valde noceat homini.

Capit. 15. est de tardio vitæ, vbi tanguntur quatuor causæ, ex quibus solet tardium prouenire.

Capit. 16. de desperatione: vbi ostenditur quod hoc peccatū multum displiceat Deo, & multum placeat diabolo, & multum noceat homini. Et in fine tanguntur quinque remedia contra hoc peccatum.

Capit. 17. de acedia claustralium: vbi tanguntur duodecim mala quæ solent in claustralibus inueniri ex acedia.

¶ Tertia pars est de octo remediis contra peccatum acedia.

¶ Quarta pars subdiuiditur in quinque capitula.

Capitulum primum, de indiscreto feruore. Et de tribus quæ exiguntur ad hoc, quod aliquis Deo discretè seruiat.

Cap. 2. de multiplici malo, quod ex indiscreto feruore prouenit.

Cap. 3. de duodecim stultitiis eorū qui habēt indiscretū feruorē.

Cap. 4. qualiter sumendus est cibus.

Cap. 5. quod oporteat patres spirituales quandoque condescendere fratribus.

- ¶ TRACTATUS sextus, de superbia, diuiditur in quatuor partes. ¶ Prima pars assignat rationem quare vitia sic ordinentur in hoc tractatu: vbi etiam tangitur de radicibus horum vitiorum. ¶ Secunda pars est de his quæ valent ad detestationem superbiæ in communi. ¶ Tertia pars est de diuersis generibus peccatorum quæ ad superbiam pertinent. ¶ Quarta est de remediis contra peccatum superbiæ.
- ¶ Secunda pars subdividitur in duodecim capitula.
- Capitulum primum, quomodo se habeat superbia ad bona.
- Cap. 2. quomodo se habeat Superbia ad alia vitia.
- Capitulum tertium, quomodo se habeat ad diabolum.
- Capit. 4. quomodo se habeat Superbia ad proximum.
- Capit. quintum, quomodo se habeat superbia ad Deum.
- Capit. 6. quomodo se habeat Deus ad superbum: vbi ostenditur quòd Deus superbum vilipendit & detestatur, odit, & abominatur. Vbi verò ostenditur, quòd Deus superbum odit, ponuntur sex signa huius odij. Deinde ponuntur duodecim exempla ad hoc odium ostendendū. Tertio ostenditur hoc odium esse inueteratum. Et tangitur multiplex causa huius odij.
- Capit. 7. quòd superbia hominem inflet, & infelicem reddat, & cum arefaciat, & bona eius consumat. Vbi verò ostenditur quòd hominem infelicem reddat, tanguntur octo, in quibus consistit infelicitas illa.
- Capit. 8. quòd superbia hominem decipiat, excæcet, & infatuat. Vbi verò agitur de illa infatuatione, ostenditur, quod superbia infatuat quinque modis. Deinde ponuntur duodecim stultitiæ quibus laborat superbus. Vbi verò ponitur quarta stultitia, assignatur quadruplex ratio quare mors superbiæ sit infelicissimus. Vbi verò ponitur sexta stultitia, distinguuntur sex species exaltationis, quarum una bona est, quinque sunt malæ.
- Capit. 9. quòd superbia sit valde periculosa infirmitas, eò quòd de facili incuratur, & non de facili sanetur, & de facili in eam recidiatur. Ad primum probandum ponuntur tres rationes. Ad secundum probandum ponuntur quinque rationes.
- Capitulum decimum, quòd superbia sit magna deformitas, & quòd ponat hominem in misera seruitute & magna debilitate: vbi etiam diuersa vitia tanguntur, quæ hominem repellunt à ministerio Dei.
- Capitulum vndecimum, de diuersis rebus quibus superbus vel superbia comparatur.
- Cap. 11. quã diligenter velit dominus cauere suis à vitio superbiæ.

¶ Tertia

¶ Tertia pars subdividitur in quadraginta ca. Habet enim quinque partes, in quibus ponuntur quinque diuisiones ad peccatum superbiæ pertinentes. & de membris illarum tractatur.

Quarum prima habet 24. cap. Secunda septem. Tertia tria. Quarta vnicū. Quinta quinque. Vnde in vniuerso sunt 40. ca.

Cap. 1. est de diuisione Superbiæ. Et de illa specie superbiæ, quæ est quando aliquis credit se bona sua habere à se: vbi ponitur dubitatio quomodo aliquis credat se bona habere à se, & soluitur. Et tanguntur sex, quæ quantum ad se, dicitur facere superbus; quasi crederet bona sua habere à se, & non à Deo.

Capitulum secundum, de illa specie superbiæ, quæ est quando aliquis credit se habere bona sua à Deo, sed tamen pro meritis suis: vbi ponuntur quatuor quæ faciūt ad detestationem huius peccati. Et quinque rationibus ostenditur fatuus, qui hoc vitio laborat.

Capitulum tertium, de illa specie, superbiæ, quæ est quādo aliquis credit se habere bonum quod non habet: vbi tanguntur sex quæ possunt facere ad detestationem huius peccati. Et in fine ponitur triplex remedium contra hoc peccatum.

Cap. 4. de illa specie superbiæ, qua aliquis se præponit aliis: vbi primo ostenditur rusticitas eius qui tali specie superbiæ laborat. Secūdo ponuntur quinque rationes, per quas potest ostendi, quod talis sit fatuus. Tertiò ostenditur, quod talis sit iniquus quadrupliciter in Deum, & dupliciter in proximum.

Capit. quintum, de Præsumptione: vbi primò ostenditur tripliciter quod hoc vitium sit valde timendum. Et tangitur triplex damnum, quod prouenit ex vitio isto. Secūdo quatuor tanguntur, per quæ potest ostendi fatuitas præsumptium. Tertiò distinguuntur quatuor species præsumptionis.

Cap. 6. de diuisione appetitus propriæ excellentiæ in tres species. Et primò agitur de appetitu Domini, hoc modo, quod primo ostenditur talis appetitus esse malus. Secūdo tanguntur quinque, quibus possumus vti ad detestationem huius peccati. Vbi verò ponitur tertium illorum, ostenditur quod malè sit ambitiosus, dum tendunt ad dignitatem: peius, cum iam in dignitate sunt: pessimè verò quādo pro abusione eius puniuntur: in fine verò ponitur responsio cōtra illud verbū Apostoli, Si quis episcopatum &c. quod ambitiosi pro se allegant.

Capitulum septimum, de appetitu magisterij: vbi primò ostenditur quod appetitus talis possit esse culpabilis quinq; de causis. Vbi ponitur secundum illorum, ostenditur q̄ habere bonam

nam

nam doctrinam & malam vitam, sit homini valde verecundum & erubescencia plenum, & quòd multum Deo displiceat & ecclesie multum noceat. Secundo ostenditur quòd magisterium curiosorum sit occupatio mala, peior, pessima: & quod magistri sint in triplici periculo. Tertiò ostenditur quanti meriti sit ministerium bonorum doctorum: vbi tria genera hominum distinguuntur.

Cap. 8. de appetitu simplicis excessus: vbi quatuor tanguntur quæ faciunt ad detractionem huius peccati.

Cap. 9. de octo speciebus superbiæ exterioris, & de prima, scilicet superbia, quæ apparet in ipso corpore hominis.

Cap. 10. de superbia ornatus virorum & mulierum: contra quam ponuntur verba sacra scripturæ.

Cap. 11. de exemplis quæ dissuadent ornatum superbum, & humilem suadent.

Cap. 12. de stultitiis se ornantium. Et vbi ponitur octava stultitia, ostenditur triplici ratione, quòd de veste debeat homo erubescere potius quàm gloriari.

Cap. 13. de aliis quinque quæ debent homines cohibere ab amore superbi ornatus.

Capitulum decimumquartum, de duodecim causis, ex quibus aliquis potest esse culpabilis in habitu suo. Et vbi ponitur quarta causa, tangitur de caudis mulierum: vbi verò ponitur quinta, ostenditur de superbia corrigiarum: vbi verò ponitur sexta, ostenditur quadruplici ratione quòd croceus color sit reprehensibilis in peplis: vbi verò ponitur septima causa, agitur de peccato illarum quæ colorem præsumunt ponere in vultibus suis. Et post sex tanguntur quæ deberent cohibere mulieres, ne alienis crinibus uterentur. vbi verò ponitur decima causa, tanguntur quinque quæ deberent cohibere mulieres à nimio amore pulchritudinis, vbi verò ponitur undecima causa, ostenditur quantum & quot personis noceat superbus habitus. vbi verò duodecima ponitur, ostenduntur diuersæ intentiones, quibus mulieres solent se ornare. Et ostenditur quòd mulieres ornatae ostentantes se, sunt incendiariae factorum locorum, homicidae, imò fratricidae, & gladij & laquei, & reia diaboli, & cistera: quæ incautis sunt occasio præcipitij.

Cap. 15. de erubescencia bona: vbi primò ponuntur verba Sacrae scripturæ ad commendationem huius erubescenciae. Secundo ostenditur multipliciter, quòd peccatum sit valde erubesci

besibile. Tertio sedecim enumerantur, de quibus debet homo erubescere.

Capit. 16. de erubescencia mala: vbi ponuntur tria quæ possunt valere ad detestationem huius peccati. Et vbi ponitur primum, tangitur triplex causa timiditatis. Vbi vero secundum ponitur, ostenditur triplex fatuitas eorum qui erubescunt bene agere. Vbi vero ponitur tertium, ostenditur quod erubescences de bono, malè se habent ad Deum tripliciter & ad bona opera. Et quod bona opera tripliciter glorificant hominem. In fine tanguntur quatuor remedia cõtra erubescenciam malam.

Capitulum decimumseptimum de malicia irrisorum, quæ multum nociua est Ecclesiæ.

Cap. 18. de superbo ornatu lectorum: vbi primo tanguntur reprehensibilia in lectis. Secundò ponuntur sex quæ deberent homines cohibere à lectis superbis.

Cap. 19. de illa superbia, quæ apparet in equitaturis: vbi primò tanguntur quatuor, in quibus hæc superbia potest apparere. Deinde ponuntur septem, quæ deberent homines cohibere ab hac superbia.

Cap. 20. de superbia quæ apparet in familia: vbi tria reprehensibilia tanguntur circa familiam.

Cap. 21. de superbia conuiuiorum: vbi quinque tanguntur, in quibus apparet hæc superbia.

Capitulum vigesimumsecundum de superbia ædificiorum: vbi primò tanguntur sex quæ possunt esse reprehensibilia circa ædificia: Secundò ponuntur sex quæ deberent cohibere ab amore superbiorum ædificiorum. Et vbi ponitur sextum, ostenditur multipliciter fatuus esse qui superba ædificia constituit. Deinde tanguntur quæ deberent prohibere claustrales à superbis ædificiis.

Cap. 23. de superbia librorum: vbi octo ponuntur quæ possunt valere contra hoc peccatum.

Cap. 24. de superbia cantus: vbi breuiter tanguntur quæ videntur esse reprehensibilia circa cantum.

Cap. 25. ex quibus bonis nascatur superbia.

Capit. 26. quod fatuus sit & impius qui de bonis suis superbit: quod ostenditur quinque rationibus.

Cap. 27. quod fatuus sit qui de bonis corporalibus superbit: videlicet de sanitate, fortitudine &c.

Capitulum vigesimumoctauum, quod fatuum est de nobilitate generis

- generis superbiere: quod ostenditur decem rationibus.
- Capitulum vigesimum nonum de duplici nobilitate animi. Et de sex signis veræ nobilitatis.
- Capitulum trigessimum de consuetudine illarum ecclesiarum quæ nolunt canonicate nisi nobiles: vbi tanguntur sex causæ, quare ista consuetudo videtur reprehensibilis: Vbi verò ponitur prima causâ, tanguntur quinque peruersitates quæ videntur esse his ecclesiis.
- Capitulum trigessimum primum, & fatui sunt qui superbiunt de his bonis, scilicet libertate corporis, & de bonis naturalibus animæ, diuitiis, potestate, gratia, vel gloria humana, scientia, vel virtute.
- Capitulum trigessimum secundum de superbia ministrorum ecclesiarum: vbi primò tanguntur quinque causæ propter quas timenda est eis superbia. Deinde multipliciter obiicitur cõtra quatuor responsiones quas solent obiicere superbi clerici, contra persuasiones, quæ eis fiunt, vt superbiam exteriorem caueant. Vbi verò obiicitur contra primam responsionem, ponitur quadruplex ratio, quòd non sufficiat ministris ecclesiarum humilitas interior, si non adsit exterior.
- Capitulum trigessimum tertium de superbia prælatorum, vbi sex rationes ponuntur ad hoc, quòd prælatis sit multum conandum contra superbiam, & ad humilitatem.
- Capitulum trigessimum quartum de superbia claustralium: vbi distinguuntur quatuor species superbiæ, quæ solent inueniri in claustralibus.
- Capitulum trigessimum quintum de duodecim gradibus superbiæ secundum Bernardum.
- Capitulum trigessimum sextum de quibusdã erroribus quæ sanæ fidei aduersantur: vbi primò tanguntur nouem rationes, quare multum diabolus conetur seminare errores fidei contrarios. Secundò agitur de errore diuinationis. Tertiò, de errore maleficiorum. Quartò, de errore superstitiosorum remediorum. Quintò, de errore illorum qui credunt corporaliter & in veritate fieri, quæ tantum in somno fiunt. ¶ Vbi verò agitur de errore diuinationis, primò distinguuntur quatuordecim species diuinationis. Secundò ponuntur quinque, quæ possunt valere ad detestationem huius peccati. Tertiò, habetur specialiter de Sortibus & non liceat eis vti. Quartò, an sint obseruanda somnia, & distinguuntur sex species somniorum. Quintò, ostenditur quomodo eueniant frequenter quæ

quæ prædicunt diuini. Deinde quomodo diabolus prædicat futura. Et de Pythonis quæ Samuelem suscitauit. Post errorem verò maleficiorum & superstitiosorum remediorum v. tanguntur quæ faciunt ad hoc, quòd maleficia vim habeant.

Capitul. 37. de peccato irreuerentia: vbi primò ostenditur, quod reuerentia sit exhibenda Deo, angelo, rebus sacris, vt ecclesia, & hominibus. Distinguitur etiã diuersa personæ quibus reuerentia est exhibenda. Et specialiter ostenditur qualiter, & quare reuerentia sit exhibenda, & spiritualibus parētibus & carnalibus. Deinde tanguntur quinque quæ debent homines monere ad soluendū decimas. Et vbi plurimū ponit, ostenditur illū, quod bene soluit decimas, in iij. remunerari. Et quod malè soluit in paupertate puniri. Et ostenditur quod decime, & similia soluenda sunt de melioribus integrè & absq; mora, & libenter.

Capitul. 38. de Inobediētia: vbi primò ponuntur quinque quæ valere possunt ad detestationem huius vitij, in quorum primo ponitur multiplex pœna qua legitur punitū esse hoc peccatum. Et in tertio horū tanguntur mala quæ sequuntur ex inobediētia. Secundò ostenditur quod cūcta moneāt ad obediētia. Tertio distinguuntur quatuor quæ pertinet ad obseruātia solennitatum. Et vbi ponitur quartū, ostenditur quod quinque sunt quibus vacādum est in festis. Quorum vnū est meditatio sancta, & distinguitur circa quæ meditatio illa versari debeat. Quartò ostenditur peruersitas eorū quod cōtraria agūt illis quatuor propter quæ festa sunt instituta. Et vbi agitur de peruersitate illorum qui in festis nō cessant à terreno opere, tanguntur quatuor cause quare dies Dominica celebris est. Et alia quatuor quare in die Sabbati honor specialiter beatæ Virgini exhibeatur. Quintò agitur de inobediētia eorū qui excōmunicationem cōtemnūt: vbi primò distinguuntur duæ species excōmunicationis. Et primò ponuntur xij. rationes quare multum timēda sit maior excōmunicatio. Deinde ostenditur in quot personas peccat, qui minorem excōmunicationem contemnit, nec timet communicare cum excōmunicato. Sextò agitur de peccato indiscretè præcipientium. Vbi quatuor modi tanguntur indiscretè præcipientiū. Et sex ponuntur, quæ deberēt cohibere prælatos à multitudine præceptorum. Et ostenditur quod multa præcipientes sunt valde impij. Et quod in claustris præcipue sit cauendū à multitudine præceptorum: vbi tanguntur tria quæ religionem destruant. Septimò agitur de his qui nimis de facili excōmunicant: vbi

quatuor ponuntur quæ deberent ab hoc cohibere. In fine tangitur de sententia iusta & iniusta.

Cap. 39. de peccato Vanæ gloriæ: vbi primò ostenditur quid sit vana gloria. Secundò ponuntur sex quæ faciunt ad detestationem huius peccati. Et vbi ponitur quartum, tangitur octo fatuitates eorum, qui vanam gloriam amant. Vbi verò ponitur quintum, ostenditur quomodo hoc peccatum sit cõumeliosum Deo, & nociuum homini. Vbi verò vltimũ ponitur, tanguntur diuersa, quibus vana gloria cõparatur. Et quæ vana gloria oculo spirituali infidetur. Tertiò verò ponitur diuisio gloriæ, & tanguntur quædam ad detestationem carnalis gloriæ. Quartò ponuntur octo remedia contra vanam gloriam.

Cap. 40. de Hypocrisi: vbi ponuntur octo ad detestationem huius peccati. Et vbi secundũ ponitur, tanguntur diuersa quibus hypocrita comparatur. Deinde queritur quare Dominus hypocritas in Euangelio ita persequatur. Et in fine distinguuntur tres species hypocrisis.

¶ Quarta pars, & vltima in tractatu de Superbia, est de octo remediis contra peccatum superbiæ.

¶ TRACTATVS SEPTIMVS de inuidia diuiditur in tres partes.

¶ Prima est de ordine dicendorum in hoc tractatu. Et de his quæ possunt valere ad detestationem inuidiæ. Et primò ponuntur viginti ad hoc: deinde tanguntur pauca alia quæ valent ad idem. Secunda pars est de speciebus inuidiæ. Tertia est de quatuor remediis contra peccatum inuidiæ.

¶ TRACTATVS OCTAVVS de ira, diuiditur in quatuor partes.

¶ Prima pars est de his quæ possunt valere ad detestationem iræ. Secunda pars est de diuersis diuisionibus iræ. Tertia, de peccatis quæ ex ira sequuntur. Quarta de remediis contra iram.

¶ Prima pars subdiuiditur in quinque capitula.

Capitulum primum, de ordine dicendorum in isto tractatu. Et verbis Sacræ scripturæ quæ dissuadent iram: vbi quatuor causæ tanguntur quare ira à corde sit auferenda.

Capitulum secundum, de quinque causis quare ira multum displiceat Deo: deinde de quatuor quare placeat diabolo. Tertiò de malis magnis & multis quæ infert homini. Vbi triplex ratio ponitur, quæ familiaritas iracundorum quarendã non sit.

Et in fine de triplici damno, quod prouenit ex impatientia. Capitulum tertium, quod iracundus diuersis generibus rerum comparetur.

Capitulum quartum, de xvij. stultitiis iracundi. Post ostenditur quod

quòd iracundus stultus fit iram recipiendo & conseruando,
& indicando,

Capitulum quintum, de sex iniquitatibus eius qui vult se vindicare. Et ponuntur duo vltima, quæ possunt valere ad detestationem iræ. Secunda pars est de diuisionibus ad iram pertinentibus. Et de sex quæ faciunt ad detestationem odij.

¶ Tertia pars subdiuiditur in tria capitula.

Capitulum primum, de peccatis quæ ex ira proueniunt. Et de xij. quæ debent homines à guerra cohibere. Vbi verò ponitur secundum illorum, tanguntur sex signa amoris, quæ Deus habet ad pacem.

Capitulum secundum de incendiariis: vbi primò ostèditur quis dicatur incendiarius. Deinde ponuntur octo quæ deberent homines cohibere ab hoc peccato.

Capitulum tertium, de homicidio: vbi xij. ponuntur quæ deberent homines cohibere ab hoc peccato. Vbi verò ponitur quintum eorum disti: guitur quatuor peccata quæ dicuntur ad Deum clamare. In fine tangitur de morte iniustorum hominum.

¶ Pars quarta est de tribus remediis contra alienam iram: & de octo remediis contra propriam iram.

¶ TRACTATVS NONVS, de peccato lingua, diuiditur in tres partes.

¶ Pars prima est de ordine dicendorum in isto tractatu. Et de xvij. quæ deberent hominem monere ad diligendum custodiam linguæ. Vbi octauum illorum ponitur, ostèditur quantum, & quot modis, & quàm velociter lingua noceat. Vbi verò ponitur xv. illorum, ponuntur quinque ad quæ habendus est respectus in moderatione prædicationis. Secunda pars est de xxiiij. peccatis linguæ. Tertia est de octo remediis contra peccatum linguæ.

¶ Secunda pars subdiuiditur in xxiiij. capitula.

Capitulum primum de ordine dicendorum in ista parte. Et de xxiiij. peccatis linguæ. Et primò de blasphemia, post de sex quæ faciunt ad detestationem huius peccati. Primum est multiplex poena blasphemorum: & vbi ponitur quartum illorum, tanguntur alia sex quæ faciunt ad magnitudinem huius peccati. Post tangitur de personis quæ videntur cõsentire blasphemantibus. Vltimò tangitur de spiritali blasphemia, & eius remedio.

Capitulum secundum de murmure. Vbi primò ponuntur septem ad detestationem huius vitij. Deinde ponuntur tres diuisiones murmuris, & quædam contra murmurantes contra infirmitatem, paupertatem temporis, importunitatem, & malorum pro-

peritatem, & bonorum aduersitatē. Tertiò multa ponuntur contra murmur claustralium. In fine ponuntur quatuor remedia contra peccatum murmuris.

Capitulum tertium de defensione proprii peccati: vbi nouē ponuntur quę valere possunt ad detestationē huius peccati. Vbi verò ponitur quintum, ostenditur tripliciter, quòd defendēs peccatum suum stultus sit, & in fine tangitur de diuersis modis excusandi peccatum suum.

Capitulum quartum, de periurio: vbi primò distinguuntur duę species periurij. Secundò duodecim ponuntur quę valere possunt ad detestationem huius peccati. In fine septem ponuntur quę Sacra scriptura dissuadet circa iuramentum.

Capitulum quintū, de mendacio: & primò dicitur quid sit mendacium. Secūdo ponuntur duodecim quę possunt valere ad detestationē mendacij. Tertiò ponuntur diuisiones mendacij. Quartò tanguntur quatuor quę possunt specialiter valere contra peccatum falsi testimonij.

Capitulum sextum, de detractio: vbi ponuntur duodecim quę possunt valere ad detestationē huius peccati. Et vbi ponitur secundum, tanguntur multa quibus comparatur detractor. Deinde ponuntur diuersę species detractionum. Tertiò multis de causis ostenduntur reprehensibiles qui audiunt detractioes. In fine tanguntur de his qui impatienter sustinent detractioes.

Capitulum septimum, de Adulatione: vbi ponuntur sex ad detestationem huius peccati. Vbi verò ponitur tertium illorum, tanguntur multa quibus adulator vel adulatio cōparatur. In fine ponuntur quatuor remedia contra peccatū Adulationis.

Capitulum octauū, de peccato maledictionis: vbi quinq; tanguntur quę valere possunt contra hoc peccatum.

Capitulum nonum, de conuitio: vbi septem ponuntur quę deberent hominem cohibere ab hoc peccato. Et in fine tangitur quòd conuitium non est ad miscendum correctioni.

Capitulum decimum, de peccato contentio: s: vbi quinq; ponuntur quę deberent homines cohibere ab hoc peccato. Et in fine tanguntur quędam personę à quarum contentione cauendum est.

Capitulum vndecimum, de peccato derisionis.

Capitulum duodecimum, de peccato prauī cōsilij: vbi ponuntur quinque quę deberent hominē cohibere ab hoc peccato. In fine tanguntur quędam personę à quibus consilium summen

mendum non est.

Capitulum decimumtertium, de peccato eorum qui seminant discordias: vbi tria ponuntur quæ homines deberent cohibere ab hoc peccato.

Capitulum decimumquartum, de peccato bilinguim: vbi tria ponuntur quæ hominem deberent cohibere ab hoc peccato: & ostenditur quòd hoc peccatum, tripliciter noceat proprio subiecto.

Capitulum decimumquintum, de peccato eorum qui rumores amant.

Capitulum decimumsextum, de iactantia: vbi tria ponuntur contra hoc peccatum.

Capitulum decimumseptimum, de secretorum reuelatione: vbi tria tanguntur contra illud peccatum.

Capitulum decimumoctauum, de indiscreta comminatione: vbi quatuor ponuntur contra hoc vitium.

Capitulum decimumnonum, de indiscreta promissione: vbi etiam tria tanguntur, contra hoc peccatum.

Capitulum vicesimum, de verbo otioso, vbi primò tangitur quid dicatur verbum otiosum. Deinde ponuntur septem quæ deberent homines cohibere à verbis otiosis. In fine tanguntur quinque quæ sunt timesda circa venialia peccata.

Capitulum vicesimumprimum, de multiloquio: vbi octo ponuntur quæ deberent homines cohibere ab hoc peccato.

Capitulum vicesimumsecundum, de turpiloquio.

Capitulum vicesimumtertium, de scurrilitate: vbi tria ponuntur quæ possunt valere contra hoc peccatum. Deinde ponuntur quæ inueniuntur in scripturis de ritu huius temporis.

Capitulum vicesimumquartum, de indiscreta taciturnitate: vbi ostenditur quòd semper tacere viciosum est. Et quòd nimia taciturnitas præcipue sit reprehensibilis in prelatiis. Tertia pars est de octo remediis contra peccatum linguæ. Et post octauum illorū ponuntur quædam ad commendationem silentij claustralis. Vbi verò ponitur tertia commendatio, tanguntur plura multum bona, quæ ex silentio proueniunt, &c.

F I N I S.

B b